

Emlékmű a Lótemetőben

Az első megemlékezés a Mozsorban kivégzett magyarokról

Szomorúságában és szerénységében is méltó megemlékezés volt a múlt szombat délben a Tisza és a Titeli-fennsík szegletébe szorult Mozsor (Mošorin) falu közelében, kinn a határban az 1944 végén és 1945 elején kivégzett magyarokra. Számuk – a járeki haláltáborban és a Wekerlefalván (Nova Gajdoبران) kijelölt kényszertartózkodásuk helyszínén – az elhunytakkal együtt mintegy nyolcvanra-százra tehető.

Nagy részük név szerint ismert, s legtöbbször a falu központjában végezték ki vagy verték agyon az akkori Paróci-féle Nagykocsmá pincéjében, utána pedig szekéren

Nem csekély gondot okozott a Lótemető helyének azonosítása. A közelben, a falusi csordát legeltető helybéli lakos elbeszélése alapján lehetett megtalálni a ma is elhullott háziállatok tetemei-

A nemrégien elhunyt 1917-as születésű Grácsik Antal sajkáslaki lakos nem sokkal halála előtt nyilatkozott a tetemek elhantolásának körülményeiről. Ő ugyanis akkoriban szülőfalujában,

Mozsoron élt és több hasonló korú férfival, helybéli és vidéki fegyveresek által kényszerítve volt, hogy a jelzett határreszen kiássanak egy nagy gödört és abba velük dobálták bele az odaszállított tetemeiket, testeket, közülük többen még életjelet adtak magukról, majd utána sekélyesen be is takartatták őket. A Tóvárosban (Tovariševo) élő, szintén mozsori születésű özvegy Majláth Ferencné Bognár Erzsébet 2005-ben nyilatkozva közölte, hogy szülei 1944-ben a mozsori Kőves István plébánosnál szolgált mint

valamennyiüket kivitték a határba, a telekkönyvileg már a Sajakásszentivánhoz tartozó gepes területen lévő Lótemetőnek nevezett részbe, és ott elásták őket. Bíró Lajos tiszakálmánfalvi lakos szekere rákva oda szállított egy csaknem féltónna betontömböt, rajta az 1944 - 2007 évszámokkal. Az első természetesen a vérengzés kezdetének évét jelzi, a második pedig azt, hogy a betontömb még tavaly elkészült, de olyanok voltak az időjárási viszonyok, hogy a határ azon részén lévő mélyedések és vízelvezető csatornák miatt a súlyos terhet nem lehetett odaszállítani. Emiatt külön fel van tüntetve a 2008-as évszám is.

vel és csontjaival tarkított, mintegy fél hektáryi területre becsülhető, ma is dögtemetőnek használt füves-gyomos részt, amelyen – nyilván csak a talaj átvizsgálása alapján – rá lehet akadni a tömegsírra is.

harangozók, és hogy a tömegmészárlás idején a plébánosukat a templomban kegyetlenül megkínózták, majd már félholt állapotban, miscingben felültették a hullakkal megrakott szekér tetéjére és úgy szállították őt is a dögtemetőbe.

A szombati emlékkő elhelyezésén az Újvidéken szolgáló verbita szerzetes, Suhajda Lajos, az általa tartott egyházi gyászszertartás keretében imát mondott az áldozatokért, majd beszentelte a követ és a rá

körzeti szervezete képviselőjében Matuska Márton, a vérengzések kutatója.

A kő elhelyezését a sajkásszentiváni (Sajkaš) helyi közösség Tóth László nyugalmazott újságíró kérésére írásban, hivatalos okmánnyal engedélyezte. A betontömb odaszállításában és az elhelyezésére szolgáló gödör kiásásában segédkezett és a szertartáson jelen volt még Gajdos István és fia, András kabolli (kovilji) lakosok, valamint Mirnics Gyula, az Újvidéki Televízió újságírója és Szávin Zoltán operatőr. Riportjuk

alapján a tévé a szombat esti híradóban számolt be az eseményről.

Mozsornak az utolsó magyar népszámlálás (1910) idején összesen 3606 lakosa volt, ebből 3090 szerb és 406 magyar. A titói Jugoszláviában tartott első, 1948-as összeírásakor az összlakosság száma 3035, a szerbeké 2938, a magyaroké 62 volt. A legutóbb, 2002-ben tartott népszámlálás eredménye szerint az összlakosság száma 2763, a szerbeké 2678, a magyaroké pedig 7.

■ M-r